

defensor. Exactis itaque in Pontificatu annis duodecim, migravit in cœlum anno salutis millesimo octogesimo quinto, pluribus in vita et post mortem miraculis clarus, ejusque sacrum corpus in Cathedrali Basilica Salernitana est honorifice conditum.

SANCTI GREGORII VII ACTA.

(Apud BOLLAND, *Maii* tom. V, die 25, pag. 568.)

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

§ I. *Laudatores et defensores defuncti, Vita a Paulo Bernriedensi scripta, Acta pontificalia triplicia.*

Sanctissimus et generosissimus Pontifex Romanus Gregorius septimus, antea dictus Hildebrandus, defunctus 25 Maii ann. 1085. præfuit universæ Ecclesiæ annos duodecim, mensem unum, et dies quatuor; scilicet inchoandos a die 22. Aprilis anni 1073. uti evidenter liquet ex decreto electionis infra proponendo. Erraverunt enim, qui solum 25 die dicti mensis electum volunt, sumpta errandi occasione a Catalogis, in quibus decessoris, triduo ante istam electionem defuncti, obitus cum depositione confunditur. Hic plurimas in vita passus est persecutiones, et adhuc post mortem calumnias. Sed non defuerunt ejus innocentiae, et pro Ecclesia Dei propugnanda fortitudinis ac justitiæ acerrimi defensores: inter quos censeri possunt Cardinalis Cæsar Baronius et Jacobus Gretserus: ille quidem in Annalibus suis Ecclesiasticis, in quibus res ejus gestas per singulos annos deducit ex scriptoribus maxime cœvis, et Conciliis sub eo habitis, atque Registro epistolarum ejus in undecim libros distincto: Gretserus vero Tomo 2. Defensionis Controversiarum Cardinalis Bellarmini, propugnans eum contra varios hujus temporis sectarios, potissimum libro 4. c. 13. ac dein illustri Apologia, in qua quinquaginta testes adducit, qui suis scriptis res gestas hujus S. Gregorii proponunt, et contra adversarios defendunt.

2. Horum primus est S. Anselmus Episcopus Lucensis, proximo post obitum sancti Pontificis anno vita functus; qui contra Guibertum Antipapam, pro defensione Gregorii legitimi Pontificis Romani, librum scripsit. Secundus testis est auctor Vitæ dicti S. Anselmi, domesticus Presbyter Pœnitentiarius: quam Vitam nos ad diem ejus natalem 18. Martii illustravimus. Succedunt Acta Vaticana apud Baronium ad annum 1073, et Acta publica electionis, quæ infra proferuntur. Dein allegantur antiqui Historici seu Chronologi, inter quos est Lambertus Schafnaburgensis, De rebus gestis Germanorum, sed solum deductis ad annum 1077. et Pontificatus S. Gregorii quartum: tum Paulus Langius in Chronico Citizensi, cum adductis testimoniis ex Annali-

bus Magdeburgensibus et Chronicis Turingensibus: Marianus etiam Scotus, ejusque Continuator Dodechinus, et ab hoc productus Stephanus Episcopus Halberstatensis, qui causam Gregorii fortissime contra Heinricum Regem egit: deinde S. Anselmus Archiepiscopus Cantuariensis, cujus Acta dedimus 21. Aprilis: Bertoldus Constantiensis et Paulus Bernriedensis, de quibus mox agimus: Domnizo Presbyter, in Vita Comitissæ Mathildis, libris duobus carmine conscripta; Leo Ostiensis, in Chronico Casinensi, ad annum 1086. deducto; Bruno in Historia belli Saxonici; S. Gebehardus Archiepiscopus Salisburgensis, et S. Gebehardus Episcopus Constantiensis, et qui eorum Vitas scripserunt, quas suo tempore dabimus 16. Junii et 27. Augusti; denique, aliis omissis, Bernaldus Presbyter Constantiensis, cujus opuscula ex Ms. Ratisbonensi edita sunt a dicto Gretsero, et fere spectant ad defensionem rerum a S. Gregorio gestarum; et maxime Apologeticus et Epistolæ ejus pro Decretis S. Gregorii, quas etiam erudite exposuit Christianus Lupus inter Synodorum generalium ac provincialium Decreta et Canones, integro libro seu parte quinta. Subjunxit illis omnibus prælaudatus Gretserus Gregorii VII. Vitam, electionem et res gestas, ex libro quarto Onuphrii Panvini De varia creatione Summi Pontificis, et ex Bibliotheca Bavarica. Istæ omnia apud illum videri possunt, edita Ingolstadii anno 1609. ubi is anno sequenti vulgavit Apologiam pro Cardinale Baronio, in qua aliquot capita spectant controversiam in causa S. Gregorii motam; uti curiosus lector ibidem reperiet. Dignus etiam est qui legatur Franciscus d'Enghien, Ordinis Prædicatorum S. Theologiæ Licentiatus, edito novissime libro cui titulum fecit, « Auctoritas Sedis Apostolicæ pro Gregorio Papa VII. vindicata adversus Natalem Alexandrum ejusdem Ordinis Doctorem Theologum, » inter selecta Historiæ Ecclesiasticæ Capita, seculi II parte 3, usque adeo suæ professionis oblitum, ubi de Gregorio agit, ut vel ea sola causa potuerit commeruisse gravissimam, qua libri ejus omnes fulminati sunt, censuram Innocentii Papæ XI.

3. Nos, omnibus aliis omissis, damus hic primo

loco Vitam S. Gregorii a Paulo Bernriedensi scriptam. Fuerat hic Paulus Canonicus Ecclesie Ratisponensis, sed, ab Henrico IV. in exilium actus, in cœnobio Bernried recens fundato habitum Ordinis Canonicorum Regularium suscepit; circa annum 1120. ab Udalrico Episcopo Passaviensi (qui rexit dictam Ecclesiam ab anno 1091. usque ad ann. 1124) Presbyter consecratus, et elapsis ab hujus Episcopi obitu septem annis, absolvit hanc Vitam, circa annum 1131. Gretserus, qui eandem una cum Apologia pro Cardinale Baronio edidit, arbitratur « Paulum, cum Romæ esset, familiarem fuisse Callisto II Papæ, » qui sedit a die 4. Februarii an. 1119. usque ad 12. Decembris anni 1124, et confirmavit foundationem cœnobii Bernriedensis an. 1122, quando potuit hac de causa Paulus Romam profectus fuisse : qui infra n. 11. adducit « Callistum Papam narrare consuetum quod Episcopus simoniace electus non valuerit recitare Gloria Patris et Filii et Spiritus sancti. » Ita deinde, n. 16, ait « Joannem, Cameraarium olim Alexandri II Pontificis, narrare solitum » quod precibus S. Alexandri febris ardens depulsa sit : atque ita hinc inde inserit varia miracula, tempore vitæ patrata : sed n. 104. « quæ ad sepulcrum ejus cœlitus facta, vel quæ fieri dicunt religiosiores quique Romani, illis qui viciniore sunt percensenda reservat. » Sub finem tamen n. 114. addit « superlatam narrationem duorum miraculorum, Salerni cœlitus patratorum. » Ex quibus colligimus summam ab Auctore adhibitam diligentiam, ut accurate omnia traderet : quod unusquisque etiam poterit colligere, si quæ addimus Annotata perspexerit, contuleritque cum reliquis Auctoribus, item epistolis Gregorii et Synodis tunc habitis. Etenim plane conveniunt omnia; maxime ubi de Simoniacis et Nicolaitis seu Clericis fornicariis agendum fuit. B. Petrus Damianus passim etiam illos Nicolaitas appellat, quorum facta se odisse ait Christus in S. Joannis Apocalypsi c. 2; et de quibus epistola S. Ignatii ad Trullenses, sed a posteris interpolata, hæc leguntur : « Fugite immundissimos falsi nominis Nicolaitas, amatores libidinis, malos calumniatores. »

4. Ceterum in hisce Actis deest Præfatio, quam adfuisse innuunt prima verba. Omissa etiam a Paulo sunt quæ in Berengarii damnatione a S. Gregorio peracta fuerunt; et paucioribus explicantur quæ in obsidione Romana, ab Henrico sæpius resumpta, relatu et scitu digna acciderunt. Ad hæc historiam, non Chronicon texere intendens Auctor, non curavit temporum ordinem scrupulose servare; nec etiam quid quoque Pontificatus sui anno in celebratis Synodis egerit explicare. Congruum itaque duxi Acta Pontificalia triplicia subjungere : quorum prima colligimus ex Bertholdo Constantiensi, qui, ut infra habetur n. 18, ab Ottone Episcopo Ostiensi et Legato Sedis Apostolicæ, ac postmodum Summo Pontifice et Urbano II. dicto, Presbyter creatus est anno 1084 in festo S. Thomæ Apostoli, id est quinque mensibus ante obitum S. Gregorii; qui et ipse singula sui

A temporis gesta annotavit, subjunxitque pro Appendice ad Chronicon Hermanni Contracti usque ad annum 1100. Eodem tempore, nec minus certa, si et certiori scientia, scripta sunt Acta quæ Centius Camerarius (idem, ut putat Ciacconius, qui an. 1216. creatus Pontifex, sumpsit nomen Honorii III.) retulit in Codicem censuum Romanæ Ecclesie, prægrandi volumine asservatum in secreto Archivio Vaticano; cujus copiam favore D. Saraigæ, Archivium illud custodientis, nacti Patres nostri Joannes Franciscus Vannius et Conradus Janningus, cum eo contulerunt ipsa, jam antea ex Bibliothecæ Vaticanæ Codice descripta. Codicem istum, sæpe laudatum a Baronio, et Pontificum gesta a Leone IX. auspiciantem, « ordinavit et scribi fecit (sicut præfert titulus) ex diversis registris et libris Cameræ Apostolicæ Fr. Nicolaus Cardinalis Arragoniæ, » adeoque intra annum 1352, quo creatus, et 1362, quo mortuus est : Fuit is Ordinis Prædicatorum insigne decus, sub nomine Nicolai Rosselli notus Ciacconio ejusque interpolatoribus; dictus autem de Aragonia a Patria, et quia Provincialis Aragoniæ existens Regique Petro carissimus promotus ad Purpuram est. Tertia denique Acta, in multis etiam ampliora distinctioraque, nec multo recentiora aut forte etiam antiquiora secundis, transcribere placet ex nostro Ms. de Vitis Pontificum, usque ad Martinum V. deductis : licet pro majori parte accepta sint ex registro Epistolarum, continente Summaria singularum fere quas Gregorius Romæ celebravit Synodorum : quæ Summaria primus inde extraxit Baronius, Binius autem a Baronio accepit, et retulit in corpus Conciliorum. Erit fortassis post hæc aliquis, qui ex ipsis epistolis hujus S. Gregorii, sicut in Registro habentur plures quam trecentæ quinquaginta, minutius prosequatur et colligat singula hujus sancti Pontificis gesta; quemadmodum olim ex Epistolis S. Gregorii Magni fecit Joannes Diaconus, ad 12. Martii ab Henschenio nostro illustratus : seu potius qualiter habemus S. Leonis æque Magni Acta, similiter ex Epistolis ejus collecta digestaque ab eruditissimo viro Paschasio Quenel : nam nobis ad ejusmodi laborem otium modo non est. Fecit aliquid in eo genere Natalis Alexander, sæculi 11. parte 1, melius istic quam alibi de Gregorio meritis : fecit et Teutonice lingua, in suo Romano Pontificum Triumpho, noster Cornelius Hazardius, perpetuus in Belgio hereticorum malleus, quorum circa huic ceterosque Pontifices monstrosas calumnias difucida confutatione redarguit.

5. Paragrapho huic de-Scriptoribus, Gregorii Acta colligentibus, defendentibus, laudantibus, finem faciat insignis Epistola Wilhelmi Abbatis, in monasterio S. Arnulphi Metis post Warinum, jam quidem in primo Analectorum Mabilionis Tomo publici juris facta, digna tamen quæ hic recudatur; utpote manifestius explicans quantas spes de eo conceperint boni omnes audito electionis talis nuntio. Illa sic habet : « Domino venerabili et univ-

sali Papæ G. W. peccator, devotæ orationis affectum, et humilis servitutis effectum. Licet sapientia Dei, universa quæ per ipsam facta sunt, dispositione mirabili, et ordine imperturbabili moderetur; nunquam tamen commodius consulit rebus humanis, quam cum eligens virum [*an* unum] de plebe, in populi eum sui caput constituit, in cujus nimirum vita et moribus, quo nitendum sit, plebs inferior valeat intueri. Quod quidem beneficium nostris Dominum concessisse temporibus, quisquis non invidet, videt; dum te, jam olim disciplinis ecclesiasticis eruditum, illius nunc Cathedræ fecit esse sessorum, a qua per orbem terrarum omnia virtutum lumina diffunduntur; et ad quam, velut in circulo lineæ, ad illud medium, quod Centrum Geometrici vocant, universa convergunt. Tantus autem, ut nobis relatum est, totius populi in tua electione conspiravit assensus, ut nullus omnino ex tanta multitudine visus fuerit dissentire. Et unde, quæso, tanta unanimitas, tanta potuit esse concordia? nisi ex Spiritus illius instinctu, cujus olim aspiratione plebs primitiva credentium unum cor et unam animam habuisse describitur.

6. « Gratias ergo Deo, præcellentissime Pater, gratias Deo, qui sic tuæ favit electioni, ut non pateret Ecclesia schismati. Quisquis jam igitur tuo Sacerdotio adversatur, cujuslibet esse meriti vel scientiæ videatur, ad illud cœleste ædificium non aspirat, quia, per tumoris vitium atque discordiæ, omnium pace membrorum se privat. Quod quidem neminem ausurum esse confidimus, nisi qui, respectu miseræ conscientiæ, pondus tuæ sibi formidat imminere sententiæ. Unde et ille diabolus Vercellensis cum suis complicibus elaborat ut tu in Sede non debeas confirmari, metuens miser ne illo zelo tuo, quo in hostes Ecclesiæ exardescere soles, nunc ejus flagitia, ejus dedecora, ejus debeant probra damnari. Verum omnibus bonis eo ipso plus places, quo pessimis displices: quia non leve vel minimum testimonium est probitatis, displicuisse filiis iniquitatis. » Hæc Willelmus Abbas, graphice depingens Vercellensem Gregorium, eo nomine indignum, Henrici Imperatoris in Italia Cancellarium; qui jam inde ab anno 141. per Nicolaum Pontificem fuerat excommunicatus, una cum Mediolanensi, Taurinensi, Novariensi, Brixisiensi, et Laudensi Episcopis: quia duobus ante annis conventum habuerant Fontaneti, in quo communi sententia statuerant quod Clericis uxores habere liceret; qui tamen, jussu Henrici Imperatoris, Gregorii electionem approbavit, calamo potius quam animo, uti vel ex hac Epistola liquet, quam Willelmus sic prosequitur. « Nunc ergo accingere gladio tuo super femur tuum, potentissime; illo, inquam, gladio, quem non prohibendum esse a sanguine Propheta proclamavit, quemque devoratum carnes Dominus salubriter pollicetur. Vides certe in Israelitica castra Amalecitas et Madianitas, cæterasque pestes pariter conspirasse. Magna sollicitudine, grandi consilio, continuoque studio opus est,

A ut tot monstra et bestię possint vel jugulari vel subjugari. Nullius ergo metu, nullius minis ab hoc spiritali conflictu sanctoque certamine retarderis, et Gedeonis illius in morem ad prælium processurus, lagunculæ ne timeas fractionem. Ecce te in sublimi et in speculo positum oculi omnium vultusque suspiciunt; singuli magna de te audire desiderant; ex præteritis colligentes quid nunc in majori officio sis acturus, qui quondam positus in minori non sine gloria militasti. At ineptus ego, qui te admonere præsumam, currentemque nitar impellere: cum tu fervore mirabili majora moliaris quam nostra suspicetur infirmitas; et, aquilino more omnia inferiora transvolitans, in ipsius solis ardorem tuos infigere coneris obtutus. »

B § II. De Translatione corporis, et cultu B. Gregorii VII.

7. Marcus Antonius Marsilius Columna, anno 1574. Salernitanus Archiepiscopus salutatus, præter alia Episcopalis sollicitudinis opera quibus Prælaturæ suæ annos quatuordecim reddidit posteris memorabiles, librum conscripsit de vita et gestis ac translatione B. Matthæi Apostoli et Evangelistæ; necdum quidem nobis visum, cognitum tamen ex descriptione elegantissima Metropolitanæ ipsius ecclesiæ, quam inde deprompsit Ferdinandus Ughellus, præmittitque Catalogo Salernitanorum Archiepiscoporum, tom. 7. Italiæ sacræ. Hic cum tribunam sive absidem templi descripsisset, ita loquitur: « Qui a dextris conficitur angulus in imo templi illustris plane factus est, ob præclaram capellam vermiculati operis, quam Joannes de Procida Salernitanus erexit atque dotavit; tum ob plurimum Prælatorum splendidissimas urnas, tum vero præcipue ob marmoreum tumulum, in quo Robertus Guiscardus Gregorii VII. summi optimique Pontificis corpus collocavit, quem ut Henrici IV. Romanorumque perfidiæ subtraheret, quasi perfugum hospitio receperat: cujus nos ipsi reliquias, nulla ex parte labefactatas Pontificiisque indumentis ornatas, hoc anno, qui est a tumulatione fere quingentesimus, propriis oculis inspeximus, propriisque manibus contrectavimus; locumque ipsum, vetustate pene collapsum, restituimus; et in sanctissimi ac generosi Pontificis honorem, pene delitescens, hujusmodi monumentum ereximus, » (quale scilicet in marmorea tabula etiamnum spectatur, et a Ludovico Jacob in Bibliotheca Pontificia etiam recitatur) « Gregorio VII Soanensi, Pont. Opt. Max., ecclesiasticæ libertatis vindici acerrimo, assertori constantissimo: qui, dum Romani Pontificis auctoritatem adversus Henrici perfidiam strenue tuetur, Salerni sancte decubuit A. D. CIO, CXX. V. VII. Kal. Junii. M. Ant. Columna Marsilius, Bononiensis, Archiepiscopus Salernitanus, cum illius corpus, post quingentos circiter annos, sacris amictum et fere integrum, reperisset; ne tanti Pontificis sepulcrum memoria diutius careret, Gregorio XIII. Bononiensi sedente, M. P. pridie Kal. Quintiles A. D. CIO. LXX. »

8. Robertus Guiscardus, Normannici in Calabria atque Sicilia Ducatus, postea Regni, conditor, eodem quo Gregorius aut saltem altero post anno, mense Julio obiit; eique filius Rogerius successit, usque ad 1101 superstes. Et hic forte melius adscriberetur marmorei sepulcri erectio: nam Ordericus Vitalis seculi 12. scriptor Historiæ Eccl. lib. 8. indicare videtur, alio loco prius conditum Sanctum fuisse: sic enim loquitur: « Defuncti Papæ corpus in Confessione B. Batholomæi Apostoli tumulatum est, ubi meritis ejus fidei potentium, miraculorum copia divinitus ostensa. Nam leprosi de aqua unde corpus ejus ablutum fuerat, petierunt; qua consecuta fideliter loti sunt, et opitulante Deo protinus mundati: » idque fortassis in translatione corporis ex loco primæ sepulturæ in ipsa Confessione, ad locum in quo ducentis fere post mortem Gregorii annis tumulum ejus reperit Joannes Prochita, celebratissimus ille Vesperarum Sicularum auctor. Hic vero nescio quam aliam potuerit habere causam ejus sacelli, ipso sepulcri loco, tam magnifice extruendi, quam peculiarem affectum erga ibi sepultum Pontificem, innixum vulgari de ejusdem sanctitate et miraculis opinioni, quamvis ipsum sacellum S. Michaeli Archangelo, non autem Gregorio fuerit dedicatum. Nec nihil ad probandum ejusdem antiquum cultum facit, quod Anastasius Papa IV, annis haud multo pluribus quam sexaginta post Gregorium, picturis exornans absidem et altare Oratorii S. Nicolai in Urbe, prout ipsum ænea tabula expressum dedi in Appendice ad primam partem Chronicohistorici Conatus de Romanis Pontificibus, Gregor. VII, æque ac Sanctos alios ipsamque Deiparam, depingi fecerit cum titulo Sancti et diademate circum caput ducto. Sed ista Marsilio vel ignorata penitus vel dubia cum essent, prudenter titulo istiusmodi abstinuit, et Romanæ Sedis arbitrium sibi credidit expectandum. Hujus autem sententia, an et quomodo ei fuerit declarata, ignoro: unum video, quod præfatus Gregorius XIII, elapso jam sexennio a memorata inventione, mortuoque Marsilio, cum « emendato Calendario, Romanum quoque Martyrologium corrigi per viros eruditos curaret anno 1584, correctumque et multis locis auctum imprimi, » quale penes nos habemus exemplar; eidem post S. Bonifacium IV. permiserit inseri etiam Gregorium VII. cum hoc elogio. « Salerni depositio B. Gregorii Papæ septimi, qui, Alexandro secundo succedens, Ecclesiasticam libertatem a superbia Principum suo tempore vindicavit, et viriliter Pontificia auctoritate defendit. » Pro quibus, in ejusdem Martyrologii editione nova, Cæsaris Card. Baronii Annotationibus mox aucta, Sixto V probante scriptum fuit: « Salerni depositio B. Gregorii Papæ septimi, Ecclesiasticæ libertatis propugnatoris ac defensoris acerrimi: » eademque hætenus sic leguntur.

9. Ex hinc cœpit festum B. Gregorii a Canonicis Salernitanis celebrari, ipsius Sancti Pontificis memorie hæc multo citius obligatis, quod eos orna-

verit titulo Cardinalitio, concesseritque mantello rubro ac mitra Damascena uti, privilegio per Lucium III. postea confirmato. Manebat interim sacrum corpus, vel in ipso ubi illud Archiepiscopus Marsilius invenerat monumento, vel inde exemptum servabatur in sacrario, quousque Romanus Pontifex annuisset sub altari condi. Id vero primum anno 1595. esse factum asserit auctor recentissimi marmoris, quod anno 1685. sub manu sculptoris versabatur, finem huic Paragrapho facturum. Erat tunc Romanus Pontifex Clemens VIII, cujus rescriptum aliquod proferri optarem; erat etiam Salernitanus Archiepiscopus Marius Bologninus; qui, si prædictam Translationem fecit, potuit etiam a reliquo Corpore separasse sacrum Caput, argenteo capiti includendum, pretiosæque ex ære inaurato gemmisque et lapidibus ornatæ statuæ imponendum: idque die 4. Maii, quo die Translationem præmemoratam, annua celebritate colendam, exinde suscepit Salernitana Ecclesia, solita ipso die 4. Maii; atque etiam die 25. deferre ex sacrario prædictum Caput ad istud altare, cum pompa processionali magnoque luminarium apparatu et populi concursu. Sunt tamen qui Translationis istius auctorem faciunt ipsum Archiepiscopum Marsilium: hic vero dicitur obiisse anno 1582; adeoque Martyrologii Gregoriani editionem præmemoratam ipsa Translatio præcessisset duobus annis: sed et istam præcesserant editiones Martyrologii duæ, quarum annos nobis indicare non curavit Baronius; utraque autem vel alterutra earum potuit Gregorii VII. nomine aucta fuisse, priusquam Translationem faceret, si eam forte fecit, Marsilius.

10. His veluti gradibus paulatim proventus B. Gregorii VII. cultus, denique ad celebritatem Officii Duplicis, proprie de ipso agendi, erectus est, sub Joanne Bellarmino Bolognini successore. Ab hoc siquidem impetratum et ad notitiam usumque totius Cleri Salernitani imprimi jussum est Breve, anno 1610, cujus exemplum, cum aliis nonnullis instructionibus huc spectantibus, ut manu et fide Notariali acciperem; fecit B. D. Nicolaus Lavianus, Salernitani Collegii nostri Rector anno 1685. Ipsum tale est:

PAULUS papa quintus ad perpetuam rei memoriam:

« Domini nostri Jesu Christi, qui servos suos æternæ gloriæ præmio donat in cœlis, vices quamquam immeriti in terris gerentes; ex injuncti nobis officii debito omnino tenemur procurare ut eorumdem servorum Christi honos et veneratio in terris quoque promoveatur; ideoque fidelium votis, quæ peculiarem erga illos cultum respiciunt, libenter annuimus, prout in Domino conspicimus expedire. Sane nobis nuper fuit expositum, nomine Fratris Joannis Archiepiscopi Salernitani, ac dilectorum filiorum Decani et Capituli ecclesiæ, necnon totius Cleri Civitatis Salernitanæ, quod ipsi ex peculiari, quam erga Beatum Gregorium Papam VII, cujus indignum successorem divina dignatio nos esse voluit,

devotionis gerunt affectum, peculiari quoque ritu die Natali ipsius, et illius Translationi sacro, de eodem Beato Gregorio sacrosanctum Missæ et alia divina Officia tenoris subsequenter recitare desiderant. » Officium duplex recitandum per Capitulum et Clerum Civitatis Salerni quotannis in die festo, et in die Translationis B. Gregorii Papæ VII. Omnia de Communi Confessoris Pontificis præter illa quæ ponuntur propria. « ORATIO. Deus qui Beatum Gregorium Confessorem tuum atque Pontificem, Sanctorum tuorum gloria sublimasti; concede propitius ut, qui peccatorum nostrorum pondere premimur, ejus apud te precibus sublevemur. Per Dominum, » etc. Sit Commemoratio S. Urbani Papæ et Martyris in primis Vesperis, et in Laudibus (dum occurrit) et in Matutino IX. Lectio. Similiter in secundis Vesperis S. Eleutherii P. et M.

11. Ad Matutinum in primo Nocturno Lectiones de initio secundæ Epistolæ B. Petri Apostoli, prout habet Breviarium Romanum in feria sexta infra Octavam Ascensionis. In secundo Nocturno « LECTIO IV. Gregorius Papa VII, Soanæ in Etruria natus, doctrina, sanctitate omnique virtutum genere cum primis nobilis, mirifice universam Dei illustravit Ecclesiam; supremam vero Sacerdotis sui in terris dignitatem admirabiliter, qui est admirabilis in Sanctis suis Dominus, præmonstrare dignatus est. Nam cum parvulus, ad fabri ligna edolantis pedes, jam litterarum inscius luderet; ex rejectis tamen segmentis illa Davidici elementa Oraculi « Dominabitur a mari usque ad mare, » divinitus conformasse narratur. Is ab ineunte ætate Romæ honestis animi disciplinis excolens, in domo S. Petri est nutritus, tali nutritore dignus alumnus: ut cujus altissimam, Deo largiente, auctoritatem suscepturus aliquando erat, ipsius Apostolico in gremio educatus, Apostolicis illis, quas postea in gerendo summo Pontificatu exhibuit, virtutibus plenius imbueretur. Tu autem, Domine, etc.

12. « LECTIO V. Juvenis Ecclesiæ libertatem, a Laicis oppressam, ac depravatos Ecclesiasticorum mores vehementius dolens, in Cluniacensi Monasterio, ubi sub Regula S. Benedicti austerioris vitæ observantia eo tempore maxime vigeat, Monachi habitum induens, tanto pietatis ardore Divinæ Majestati deserviebat, ut a sanctis ejusdem Cœnobii Patribus Prior sit electus. Inde mox a S. Leone Papa nono, quia lucerna lucens et ardens in claustrorum angustiis latere non debebat, sed in Ecclesiæ altissimo vertice Dei jussu locanda erat, Romam adductus, et sanctæ Romanæ Ecclesiæ Subdiaconus ordinatus, eidem S. Leoni ac successoribus usque adeo carus fuit, ut nihil sine ipsius consilio gererent. A Victore Papa secundo legatus a latere in Galliam missus, Episcopum publice Simoniaca labe infectum, quia humanitus convinci non poterat, divinitus convicit; cum jussus Antistes, Gloria Patri, et Filio, et Spiritui sancto palam pronuntiare, duabus quidem Divinis Personis facile pronuntiatis,

tertiam, cujus donum Episcopatum pecuniis coemerat, proferre nullo modo valisset. Tu autem.

13. « LECTIO VI. Denique a Nicolao secundo Pontifice Archidiaconus Cardinalis, et ab Alexandro item secundo Cancellarius S. Romanæ Ecclesiæ creatus, eidem in summum Pontificatum succedere meruit. Ad tanti vero honoris apicem assumptus, jam forma gregis factus, quod verbo docuit, etiam exemplo demonstravit; ac fortis per omnia athleta, se pro muro domui Israel ponere non timuit. Henricum Germaniæ Regem quartum, Ecclesiæ infestum, Fidelium communionem regnoque privans, subditos populos fide ei data liberavit. Cum postea ab iniqui Regis exercitu Romæ gravi obsidione premeretur; excitatum ab hostibus incendium signo Crucis extinxit; aliis quoque, tam vivus quam mortuus, miraculis clarus. Ex Apostolorum ætate nullus Pontificum fuisse traditur, qui majores pro Ecclesia Dei labores molestiasque pertulerit; aut qui pro ejus libertate acrius pugnaverit. Innumerabilia sunt quæ vel fortiter sustinuit, vel multis coactis in Urbe Synodis sapienter constituit. De manu Henrici tandem a Roberto Guiscardo Duce Northmanno ereptus, Salernum veniens, ibidem octavo Kalendas Junii, cum præfuisset Ecclesiæ annos duodecim, mensem unum, dies tres, creatis compluribus Romæ atque alibi Cardinalibus et Episcopis, die Dominico migravit ad Dominum; ejusque sacrum Corpus in Cathedrali Basilica Salernitana est honorifice conditum. Tu autem, » etc. In tertio Nocturno Lectiones de Homilia S. Leonis Papæ in Evangelium, « Venit Jesus in partes Cæsareæ Philippi, » quas habet Breviarium Romanum die 22. Febr. in festo Cathedræ Antiochenæ S. Petri.

14. Missa dicitur, quæ ponitur in Missali Romano die 11 Aprilis, in festo Sanct. Leonis Papæ, præter Orationes. ORATIO PRIMA. « Deus qui B. Gregorium etc. » ut supra. « SECRETA. B. Gregorii Confessoris tui atque Pontificis, quæsumus, Domine, annua solemnitas nos [tibi] reddat acceptos; ut per hæc piæ placationis officia, et illum beata retributio comitetur et nobis gratiæ tuæ dona conciliet. Per Dominum. POSTCOM. Da, quæsumus, Domine, fidelibus populis B. Confessoris tui atque Pontificis Gregorii semper veneratione lætari, et ejus perpetua supplicatione muniri. Per Dominum, etc.

15. « Cumque tam Joannes Archiepiscopus quam Decanus et Capitulum ac Clerus prædicti nobis humiliter supplicari fecerint ut de opportuna sibi in præmissis licentia providere benignitate Apostolica dignaremur; Nos, eorum laudabile desiderium in Domino plurimum commendantes, et eorum singulos a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et pœnis, a jure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt; ad effectum præsentium duntaxat consequendum, harum serie absolventes, et absolutos fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, de

venerabilium Fratrum nostrorum S. R. Ecclesie Cardinalium, sacris Ritibus præfectorum, quibus rem examinandam et mature discutiendam commissimus consilio, eisdem et pro tempore existentibus, Archiepiscopo Salernitano, ac Decano et Capitulo Ecclesie, et Clero Civitatis Salernitanæ, ut Officium prædictum cum Missa de communi unius Pontificis, cum Orationibus, et Lectionibus secundi Nocturni propriis, annis singulis, tam ejusdem B. Gregorii quam ejus Translationis diebus festis, sub ritu duplici recitare libere et licite valeant, Apostolica auctoritate tenore præsentium, perpetuam licentiam et facultatem concedimus et impertimur: non obstantibus constitutionibus et ordinationibus Apostolicis nec non D. Ecclesie, etiam juramenti, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, et consuetudinibus, ceterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud S. Marcum, sub Annulo Piscatoris, die 18 Julii, 1609. Pontificatus nostri anno 5. » S. Cobellutius.

16. « Joannes Beltranus de Guevara, Miseratione Divina et Apostolicæ Sedis gratia Salernitanus Archiepiscopus, Regius Consiliarius, et in præsentì Neapolitano regno per sacram Regiam Majestatem Generalis Visitator, inter alios cælestes ac pene innumeros thesauros quibus divinæ benignitati Salernitanam Ecclesiam ditare atque illustrare placuit, haud postremo loco numerandum profecto videtur sancti Gregorii VII sacrum ac venerandum corpus; qui post tot labores, tot ærumnas atque persecutiones, pro Dei Ecclesia fortissime et constantissime invictissimo animo toleratas, tandem (divina sic disponente Providentia) in Salernitana civitate obdormivit in Domino; ut quam in corpore mortali, sua venerabili præsentia, ad tempus lætificaverat, etiam pretiosa morte, ad cœnam nuptiarum Agni vocatus; in perpetuum illustraret. Nos autem, quamvis indigni, in Salernitanæ Ecclesie regimine constituti, cum, loca Divinæ Majestati dicata visitantes, in ipsa Cathedrali nostra Basilica monumentum memorati gloriosi Pontificis accurate perspiceremus, et debito Cælitibus honore ac veneratione illum carere haud æquo pati animo possemus; ex Apostolica Sede diploma nobis haud segniter impetrandum esse censuimus, ut et congruus sancto Pontifici exhiberetur honor ab omnibus, et Salernitana civitas ex hoc in dies singulos magis magisque Dei promeretur clementiam, tam præclari Confessoris atque Pontificis Deoque cum primis accepti adjuta suffragiis. Ne illam quidem causam silentio prætereundam arbitramur, quam nulla unquam apud vos vetustas, nulla unquam delere debet oblivio: quod, cum Salernitanum Capitulum (quemadmodum a Prædecessore nostro fel. memor. Marsilio litteris proditum est) ab eodem Beato Pontifice magnos consecutum sit honores, alacriter atque omni studio ad illius ita bene de vobis meriti cultum atque venerationem debetis incumbere. Hoc igitur tempore volentes impetratum jam nuper a Sede Apostolica diploma

A pie et fideliter exequi, auctoritate qua fungimur mandamus atque præcipimus dilectis in Christo filiis, Capitulo et Clero civitatis nostræ Salernitanæ, ut quotannis, juxta commemorati diplomatis seriem, tam in Natalitiis S. Gregorii Papæ celebrandis die 25 mensis Maii quam in festo Translationis ejusdem celebrando die 4 mensis Maii, Missam et Officium proprium sub duplici ritu, nostro jussu typis excusa, post hac ad ipsius gloriosi Pontificis honorem cantare vel recitare teneantur. Si quis autem huic nostræ semper valituræ constitutioni parere contempserit, is quidem gravioris culpæ vinculo apud tremendum Dei omnipotentis Tribunal sese noverit illigatum, Datum Salerni, 11 Kal. Septembris, 1610. »

B 17. His non contentus Beltraminus, egregiam ex marmore statuam, quæ hodieque extat, sculpendam curavit, ipsoque in sacello collocandam, usus periti sculptoris manu, nescio an etiam vera effigie viventis Gregorii, qualis Salerni potuit fuisse conservata. Talis certe digna esset quam hic vellemus æri incisam repræsentare, potius quam inventum I. B. de Cavalleriis, qui Gregorium proximosque decessores ac successores repræsentavit barba rasa, contra temporis illius morem, ex Anastasiana S. Nicolai in Urbe tabula, cujus alibi exhibitæ supra meminimus, cognoscendum. Beltraminio, ad Pacensem in Hispania Ecclesiam translato, successit anno 1612 Lucius Cardinalis Sanseverinus: qui tertio sui Archiepiscopatus anno, suam quoque religionem erga B. Gregorium testatam facit, hujusmodi titulo, sub antiquiori Marsilii tabula, in alia similiter marmorea: « Ego Lucius Sanseverinus, Archiepiscopus Salernitanus, altare hoc in honorem B. Gregorii Papæ VII consecravi; ejusque sacrum corpus in eo inclusi; præsentibus, annum unum; anniversaria deinceps consecrationis die, ipsum pie visitantibus, quadraginta dies veræ Indulgentiæ de Ecclesie more concessi. A. D. 1614. die 4 mensis Maii. » Novum hoc altare fuerit, quod iterandæ Translationis occasionem dedit: ea autem prudenter fuit in eundem diem indicta quo prior, ne festa multiplicare opus foret. Eadem occasione crederent fuisse a Soanensibus impetratum Brachium; nisi missæ mihi instructiones dicerent Cardinalem Soanensem, Pauli V creatione sacro Collegio adscriptum, pio erga concivem Pontificem affectu motum, eum Sede vacante Salerni resideret, ab eodem Paulo V impetrasse Pontificium Breve ad Capitulum Salernitanum, quo jubentur Canonici, ad solatium civitatis Soanensis, ipsiusque B. Gregorii honorem, insignem aliquam ejus Reliquiam largiri. Hoc Breve, una cum commendatitiis Magni Hetruriæ Ducis litteris, aliisque ipsius Cardinalis, per duos Soanensium Legatos oblatum Capitulo, persuasisse dicitur ut dextrum brachium iis donaretur, scriptumque esse de ea re instrumentum Notariale, et in archivio Cathedralis servatum. Hæc cum vacante Salernitana Sede, Paulo autem quinto sedente, sic scribantur facta:

oportet ut facta sint digresso in Hispaniam Beltraminio, Lucio autem necdum suffecto, id est anno 1612. Sed quis tum ferit inter Cardinales, cui Soana fuerit patria, discere non potui ex novo Ciacconio Oldoini, nullum ejusmodi nominantis, inter sexaginta quos Paulus creavit : quare optarem ipsum instrumentum videre, ex eoque dubii hujus solutionem petere.

18. Quæ porro ipsius Sacelli jam toties memorati fortuna fuerit, ibidem post hac legitur in marmore, sequentibus verbis, per D. Fabritium Pintum dictatis exarato. « Sacellum hoc Divo Michaeli Archangelo, Duci invictissimo, a strenuo Milite Joanne de Procida, Salernitano Patricio, ac patriæ ornamento, olim dicatum; anno 1595. sacra Beatissimi Gregorii, non Magni, sed Pontificis plusquam Maximi, translata sub aram accepit ossa; ut in Archangeli tutela jaceret mortuus, qui Romæ dum viveret arce S. Angeli a schismatico Imperatore Henrico se tutum reddidit; et Propugnatoris ecclesiasticæ libertatis reliquiæ defensorem haberent illum per quem a rebellantibus Deo spiritibus liberum se agnoscit cælum ipsum. Tandem Eminentissimi Cardinalis Fabritii Sabelli munificentia, Salernitano Reverendissimo Capitulo Sacelli jure donato, auctori Vesperi Siculi possessores successere Canonici; qui Cardinalitibus et nomine et insigniis ab eodem ornati Pontifice; Gregorii Septimi glorias perpetuo canent, non gloriosam de Gallis reportatam a Joanne victoriam. » Hæc Pintus; quæ, sic intellecta quasi, usque ad Translationem prædictam, alibi quam ipso in Sacello jacuerit Gregorii corpus; non satis consona essent prælaudato certissimoque Marsilii testimonio; proinde accipienda sunt citra ejusmodi restrictionem. Miror porro nullam hic fieri mentionem nuper defuncti Archiepiscopi Gregorii Caraffæ, cujus atque memorabili munificentia idem Sacellum, ut mihi scribitur, nova undique pictura aureoque splendore exornatum resplendet : picturis autem illis præcipue representatur honorifica Pontificis in Urbem exceptio, una cum Roberto Duce ipsam subventus (sic), inter fidelis populi acclamationes festivas, Christi Vicarium suppliciter venerantis.

§ III. De monachatu S. Gregorii VII, et tempore Prioratus Cluniacensis ab eo gesti.

19. Quæ de hoc argumento continent Lectiones supra memoratæ, suis mendis non carent : nam et habitum Cluniaci susceptum a Gregorio asserunt, et Priorem inibi electum videntur dicere, priusquam Romano Clero adscriberetur, quorum neutrum putamus cum veritate subsistere : quapropter digna videtur causa quæ hic accuratius examinetur. Vitæ auctor Paulus, Sancti hujus Pontificis primordia describens, num. 6. asserit quod « in pueritia avunculo suo, Abbati monasterii S. Máriae in Aventino monte, ad instructionem liberalis scientiæ et compositionem moralis disciplinæ, a parentibus commendatus... adolescentiam vero ingressus, profectus est in Franciam, domiturus ibi carnis petulantiam

A et molestia peregrinationis et instantia eruditionis; inde post aliquot annos Romam rediturus, moram fecit aliquantum temporis in aula Henrici III... Post hæc Romam reversus : cum studio perfectionis insisteret... ingredi statuit in partes Germaniæ et Galliæ; cumque venisset ad Aquas-pendentes, » triplici visione prohibitus ultra pergere, « sicque in Romanæ Ecclesiæ solatium revocatus,... Subdiaconus a Leone Papa IX. ordinatus, monasterio S. Pauli miserabiliter desolato prælatus est. » Hæc legens, Abbatem factum vides; sed Regularis, an Secularis seu Commendatarius, merito dubitabis, dum in prægressis nihil invenis unde intelligas Monachum revera fuisse. Monachum tamen expresse vocat, qui scire optime potuit, dum ait : « In illis diebus erat » ibi, scilicet Wormatiæ et anno 1047. cum Leo Pontifex coram Imperatore designaretur, « Monachus quidam Romanus, nobilis indolis adolescens, Hildebrandus nomine, clari ingenii sanctæque religionis. Hunc igitur beatus Episcopus » Bruno Tullensis, postea Leo dictus, « vocavit ad se, rogavit ut simul Romam rediret. »

20. Monachus ergo Hildebrandus fuit, et quidem Monachus Romanus; utique ejusdem monasterii in quo fuerat puer educatus; nec nisi Monachus transiit in Franciam, nec aliter est in aula Henrici Imperatoris conversatus : proinde monasticorum Factorum Auctores, Dorganus, Menardus, Bucelinus, merito illum adscripsere suis. Maxime cum Ottho Frisingensis dicat eum « Cluniaci Prioratus obedientiam administrasse, » quando Leo Pontifex designabatur. Sed dubium est quando id verum esse potuerit si verum est, quod solum anno 1046 transgressus est Alpes cum Gregorio VI; et adhuc erat adolescens, quando eum Wormatiæ secundo post anno invenit Bruno. Quid? An venerandi illi Patres, in tam grandi abbatis sui S. Odilonis ætate, quantam habuit moriens anno 1048. exeunte, peregrinum adolescentem, paucis apud se mensibus versatum, Priorem sibi constituerint, et mox ad aulam Imperatoris miserint? Atqui et in aula aliquantum temporis actum scribit Paulus præcitatus, et aliquot annos in Francia traductos, priusquam Romam revertetur. Difficilis nodus : sed qui videtur solvi posse, paulo laxius accipiendo nomen « Adolescentis » ; et duplicem Hildebrandi profectionem trans Alpes distinguendo, sicut circa annum 1020. natus, postea ætatis 16. Christi 1036. quando Romana Ecclesia foedissimis agitabatur procellis, sub tyrannide potius quam Pontificatu Benedicti IX, migraverit Cluniacum adhuc tiro; et fortassis ex consilio avunculi sui, ne Romanæ urbis corruptissimis tunc moribus (ubi omnis pene Clerus aut Simoniacus erat aut concubinariis, aut etiam vitio utroque sordebat) inquinaretur ætas tenera, et primum accensi igniculi pietatis tam mali exempli suffocarentur. Ibi ergo sex annos vel septem egerit sub optima S. Odilonis disciplina, donec jam satis notus atque probatus permissus est redire Romam, ad discipli-

nam Cluniacensem in avunculi monasterium inducendam; prius tamen occasione aliqua dederit se in aulam Imperatoris, ac tandem Romam venerit circa annum ætatis 24. Christi 1044. Hic vero cum pejori omnia in statu reperisset quam antea, duobus simul Papatum gerentibus, eo scilicet quem dixi Benedicto IX. et recens contra hunc a Romanis electo Silvestro III; iterum deseruerit Babylonicam istam confusionem, in Galliam vel Germaniam se recepturus: sed iis quas dixi visionibus ex itinere revocatus, et in Clerum Romanum sit adscriptus a Gregorio VI: qui sub idem tempus utriusque Pseudopontifici persuaserat male in vaso loco cedere, eoque commeritus fuerat ut ipse in eundem eveheretur libera electione.

21. Certe Hildebrandus ipse, factus postea Gregorius VII, in Concilio Romano protestatur, dicens: « Vos scitis quia non libenter ad sacrum Ordinem accessi, et invitus ultra montes cum Domino meo Papa Gregorio abii: » quibus verbis satis aperte significat se, priusquam secunda ac passim notiori vice Roma abiret, extractum e monasterio fuisse, ad ipsius Gregorii VI famulatum, et Romanæ Ecclesiæ Clero donatum. Quomodo autem cum ipso Gregorio rursum Alpes transierit, paucis hic videtur explicandum. Fuerat Gregorius VI in tam præsentis necessitate Ecclesiæ, justoque metu, ne Benedictus mutata voluntate cessionem retractaret, non præhabito consensu Regis Henrici, hoc nomine Regis Germaniæ Tertii, Imperatoris Secundi, ordinatus Pontifex. Cumque maximam reformandæ Ecclesiæ spem bonis faceret, malis vero metum; ii qui sibi conscii erant Ecclesiarum dignitates Simonacie possidere, vel fornicarie inquinare, facile animum Henrici, se præteritum dolentis, eo flexerunt ut, quando Romana Ecclesia jam dicebatur tres simul habere Pontifices, in Italiam ipse se conferret, tantum scandalum amoliturus in legitima Synodo Episcoporum. Non displicuit ea res Gregorio VI nihil dubitanti quin suam causam facile probaturus esset Regi, confirmandusque in Papatu. Sed longe opinione falsus est. Etenim, convocata Sutrii Synodo, accusatus est ipse pecuniam dedisse Benedicto, adeoque incapax fuisse obtinendi Papatu. Hoc inopinato successu percussus Gregorius, vidensque Episcopos ad Regis votum in sui damnationem depositionemque propensos; ultro cedens, eorum arbitrio se permisit; quamvis eo quod accusabatur facto, non commisisse Simoniam, sed solum injuriam avertisse ab Ecclesia; neque emisse a Benedicto dignitatem, sed eandem ex merito a Clero Romano obtinuisse plusquam verosimiliter sustineant alii; unde et a S. Petro Damiano laudatur, et Ecclesiastici status reformationem ab eo habuisse principium agnoscunt Rudolphus Glaber, Ottho Frisingensis, aliique. Quo posito, sicut Joanni Gratiano (ita enim antea vocabatur) honori fuit Ecclesiam redemisse ab ea cui mancipata injuste erat servitute, et sustulisse schisma quo affligebatur;

A sic etiam verti laudi debet quod, videns suam promotionem displicere Principi Synodoque Episcoporum, licet de causa informatis, renuntiare maluerit, quam a se constitutam pacem obtinendo dissolvere.

22. Hac autem in tota re maximi faciendum est Hildebrandi, licet adhuc juvenis, iudicium; quod senior postea summæ auctoritatis suffragio confirmavit, probavitque quanta etiam juvenis constantia fuerit. Sic enim scribit Ottho prælaudatus: « Hunc Gratianum, Alpes transcendentem, secutum fuisse tradunt Hildebrandum, qui postea summus Pontifex factus, ob ejus amorem, quia de Catalogo Pontificum semotus fuerat, se Gregorium septimum vocari voluit; et, sicut in Lucano habes,

B « Victrix causa diis placuit, sed victa Catoni: ita et huic Hildebrando, qui semper in ecclesiastico rigore constantissimus fuit, causa ista, in qua sententia Principis et episcoporum prævaluit, semper displicuit. » Ms. nostrum de Gratiano prædicto agens, dicit quod post abdicationem ductus extitit in Cisalpis partibus; utique ab imperatore, novandarum rerum occasionem sic auferente iis quibus intelligebat non plane probari factum. Hic si mendum nullum latet, dicendum erit Gratianum et Hildebrandum ad aliquod Longobardicorum monasteriorum se recepisse, puta S. Salvatoris juxta Papiam; quippe quod ante annos circiter sexaginta, ex Cluniacensis institutionis forma per S. Majolum reformatum, ubique celebrabatur fama severioris disciplinæ. In eo tamen diuturna mora eisdem fuisse non potuit: quia non placuit discedenti ex Italia imperatori, cis Alpes relinqui Gratianum.

23. Quo autem eum deduxit Hildebrandus? « In Gallia, » inquit ad an. 1049 Baronius, « profectus cum Gregorio VI apud Cluniacenses, penes quos sciebat monasticam vigere observantiam, habitavit, monachus inter monachos degens. » Addo ego, « et pridem notus hospes, atque omnibus pro merito eximie virtutis sapientiæque charissimus: » Ad quas ejus prærogativas cum accederet gratia auctoritasque Gregorii, licet jam depositi, apud Cluniacenses monachos pro merito ingens; mirum non fuerit, si eum S. Odilo priorem constituerit, sustentaturum vigore adolescentiæ (qua tamen jam attigerat ætatis annum 27) senectutem suam ipsique Gregorio majori cum potestate ministraturum necessaria. Interim contigit Romæ mori, non solum suffectum Gregorio Clementem sed etiam Damasum, ambo ejus nominis secundos, omniaque misceri a Benedicto, iterum in Sedem Apostolicam regredi moliente: quare Romani optimum censuere, legatione missa, rogare regem, designaret ipse quem eligi a se Pontificem vellet. Hujus autem rei fama Cluniacum perlata, existimo Hildebrandum excurrisse ad regem, cui jam pridem carus fuerat, si forte ei persuadere posset restituere Gregorium, quem non credebat citra injuriam aliquam loco motum, sciebatque eodem quo flagrabat ipse reformandæ Eccle-

sia zelo aestuare. Sed alium huic itineri exitum destinaverat Deus; quia per talem occasionem venit in notitiam novi Pontificis, exeunte anno 1047 designati; qui, hominem nactus Romanæ urbis vitia et corruptelas non scientem minus quam odientem, crediderit eum sibi consilio et auxilio utilissimum esse posse, si secum venire persuasisset.

24. Ottho Frisingensis paulo aliter rem narrat, quasi per Gallias iter Romam tenens noviter designatus Pontifex, et Cluniaco transiens, ibi invenerit Hildebrandum priorem: additque quod hic illum « adiens, æmulatione Dei plenus, constanter de incepto redarguit; illicitum esse inquiens per manum laicam Summum Pontificem ad gubernationem Ecclesiæ violenter introire: verum, si suis credere velit consiliis, utrumque, et quod majestas imperialis in ipso non exacerbetur, quodque libertas Ecclesiæ in electione canónica renovetur, se pollicetur effecturum. Inclinator ille, ad monitus ejus purpuram deponit; peregrinique habitum assumens, et ducens secum Hildebrandum, iter carpit. Igitur ad Urbem usque venientes, consilio Hildebrandi a clero et populo in Summum Pontificem Bruno, » mox Leo dictus, « eligitur ». Nihil quidem de assumpta purpura habet Vita Leonis; et quoad habitum peregrini, eum susceptum ait, post natalem domini Tulli celebratum. Nolim tamen propterea rejicere totam narrationem auctoris tam antiqui, et non solum seculo post rem gestam scribentis; modo permittat excusare et corrigere leve erratum in loco, et quod ille Cluniaci factum ait, actum Wormatiæ credere. Profitetur in Romana synodo supra citata « Gregorius VII. » quod qui « invitatus ultra montes cum domino suo papa Gregorio VI abiit, magis invitatus cum domino suo papa Leone ad specialem » Romani cleri « ecclesiam rediit. » Credo autem non alia conditione consensisse in reditum, quam si Leo, consilio isti suo obsequens, Romam privatus ingredi decerneret, cleri consensum liberum in sui electionem requisiturus; quamvis id fortassis non erat omnino necessarium, si per compromissum Romanorum ipsorum arbitrium eligendi Pontificis fuit imperatori delatum, uti existimant aliqui contra mentem Baronii. Ms. nostrum de Vitis Pontificum, de Leone agens: « Hic a Deo, inquit, electus Pontifex, ad urbem devenit Romanam, secum deducens Hildebrandum, qui cum papa Gregorio ad partes illas ierat... et ejusdem Hildebrandi consilio omnia in itinere et in hac civitate fecit. »

25. Sed quærat hic fortassis aliquis qua fiducia Hildebrandus, sesquianno duntaxat in curia Romana versatus cum Gregorio, indeque jam alterum sesquiannum absens, potuerit tam efficax auxilium Leoni polliceri ad obtinendum cleri ac populi Romani consensum, nedum reipsa exhibere. Si liceat aliquid divinare, dixerim id pollicitum Hildebrandum, non fiducia propriæ auctoritatis, quam scire debebat Romæ fore exiguam; sed alienæ, S. Odilonis videlicet sui abbatis, et magistri sui Laurentii

A Amalitati archiepiscopi; quos ambos tum Romæ esse sciebat, et pro egregiæ sanctitatis merito maxima ibidem pollere auctoritate ac gratia. Utrumque ex S. Odilonis Vita scimus: qui cum hic Silviniaci in Gallia obiit, ultima die anni 1048 sub noctem, necdum integer annus effluerat quod Roma redierat; Laurentius autem (ut in eadem Vita habetur) eidem ibi ægrotanti per menses quinque maximo solatio fuerat, vir, [S. Petro Damiano teste, « qui potens in litteris ac bigiosus, Græce noverat et Latine; et, quod longo præstantius est, laudabilis vitæ claritate pollebat, » mortuus ibidem Romæ proxima post mortem S. Odilonis Quadragesima: in cujus altera et antiquiori Vita per Liziardum, idem Laurentius appellatur « vir per omnia sanctissimus in Scripturis utriusque linguæ facundissimus, istiusque Patris familiarissimus; quorum uterque animus conglutinabatur individui amoris spiritu. » Si interrogas ubi et quando magistrum Laurentium habuerit Hildebrandus; ex mendacissimo Bennonis ore disce certissimam veritatem. Accusat hic Gregorium sextum quod « Laurentium Romæ agentem domi semper retinuit, in suo archipresbyterio S. Joannis, ante portam Latinam; » nec dubium quin etiam in Lateranensi patriarchio, cum esset Pontifex domesticumque clericum vel secretarium haberet Hildebrandum. Hunc autem nesciremus fuisse Laurentii discipulum, nisi idem Benno, satanico furore contra illum actus, nos id docuisset; dum Baronio teste (neque enim ipsum dignor inspicere) in illum declamat, ut « insignem magum, malorum omnium Benedicti IX complicem, doctorem et principem maleficiorum, qui et aruspicinam publice exerceret, magiamque et alia id genus vetita Romæ palam cunctis discere volentibus profitebatur; a quo et Hildebrandus ejus discipulus easdem magicas artes, legibus divinis et humanis improbatas, didicerit. » Horum igitur duorum et aliorum forsitan eximiorum virorum, Romæ tunc pariter commorantium, operam sibi in tanti momenti negotio procurando minime defuturum sperans Hildebrandus, potuit quod pollicitus est, cum fiducia optimi successus, spondere Leoni. An autem Romam advenientes ibi adhuc S. Odilonem repererint, incertum mihi est; Laurentium plane debuerunt invenisse.

26. Porro ad excusationem Ottonis Frisingensis perperam Cluniaco attribuentis quod factum Wormatiæ erat, hoc etiam facit, quod minime dubitari possit quin ex itinere, per Lotharingiam Burgundiamque instituto, Cluniacum deflexerint Leo et Hildebrandus. Secundo enim Arari commodissima Lugdunum via est: in cujus medio ad dexteram ripam est Cabillonensis civitas, et duabus inde ad occidentem leucis Cluniacum; quo Leonem quidem invitare poterat tum sanctitas celeberrima loci, tum Gregorii Expontificis ibi alloquendi commoditas, a quo posset opportunissimis consiliis informari; ipsum vero Hildebrandum eodem trahere debebat

necessitas abdicandi Prioratus, et statum monasterii constituendi, necdum ex Italia reverso Odilone abbate. Quanto deinde Leonis pontificis anno Hildebrandus præfectus sit monasterio S. Pauli regendo reformandoque, nullus explicat. Visionem ipsimet ea de re factam Paulus Bernriedensis refert num. 8, similem aliam Leoni oblatam sic describit Ms. nostrum : « Postea, ad regendum, ecclesiam S. Pauli » Leo « tradidit » Hildebrando, « pro quadam visione quam viderat; videlicet quia B. Petrum in prædicta visione hilarem videbat, B. Paulum tristem et turbulentum erga se prospiciebat. »

§ IV. *Quomodo ordini Vallumbrosano nuper ascriptus Sanctus hic sit.*

27. Præmissa, collatis undique auctorum testimoniis, solum habere vel per conjecturam potui de Gregorii VII monachatu; donec, ante non multos annos, amicus noster Tiberius Petraccius, sui Vallumbrosani ordinis tunc procurator generalis, nunc abbas S. Michaelis Pistorii, obtinuit a sacra rituum Congregatione Decretum, signatum 21 Januarii 1693. Quo tum nonnulli ordinis istius sancti jubebantur Martyrologio Romano inscribi, tum ad elogium Gregorii nostri supra relatum expresse addit, quod fuit « ordinis Vallumbrosæ ». Postea 4 Martii ejusdem anni, alterum emanavit decretum, ad ejusdem procuratoris instantiam; quo approbantur concedunturque lectiones propriæ de eisdem sanctis, ac nominatim de « S. Gregorio papa VII, » ubi dicitur quod, « cum a sæculo alienus soli Deo servire cuperet, monasticam vitam professus, cœnobium S. Benedicti in patria sua extruxit, sub instituta Vallumbrosano, quod pridem amplexus fuerat. » Historiæ Vallumbrosanæ parens et eruderator diligentissimus Ambrosius Locatellus, centum ab hinc annis, « Gregorii VII » sæpe meminit cum laude, tanquam suo ordini optime affecti; ac nominatim cap. 63, eadem Italice referens, quæ in Vita mox alleganda exprimuntur latine, de gestis in synodo Romana sub Alexandro II, ubi plerique prælati ipseque etiam S. Petrus Damianus obsistebant monachis a S. Joanne missis ad Petrum episcopum Florentinum Simonie accusandum: exprimuntur autem his verbis: « Interea insurrexit in concilio quidam vir egregius et excellentissimus, alter quasi Gamaliel nomine scilicet Hildebrandus, monachus et archidiaconus Ecclesiæ Romanæ et cardinalis: qui prius fuit prior monasterii Cluniacensis ordinis S. Benedicti, et qui post decessum Alexandri II Apostolica est dignitate præditus. Et quia placuit sibi ut fieret defensor causæ Christi, factus est postea Vicarius ejusdem Christi, hoc est Papa, et vocatus est Gregorius VII. Qui, dum esset cardinalis, hanc controversiam prudenter audiens, et auctoritatem canonum sapienter perpendens, monachorum in universis adjutor et defensor nobiliter exstitit; quos non pedetentim ratiocinando, sed aperte atque fortissime defendit, contra omnium opinionem. »

28. Sed neque hic auctor, neque ipsum aliosque

A sui ordinis scriptores antiquiores præ oculis habens Locatellum præfatus, isto vel alio ubi res ferebat loco dixerunt uspiam, ordinis Vallumbrosani monachum fuisse Hildebrandum. Solum cap. 67, invenio eundem Locatellum narrare, quomodo idem Hildebrandus, Florentiam veniens cum prædicto papa Alexandro, ad componendam discordiam inter monachos et episcopum anno circiter 1063, tentandum sibi proposuerit S. Joannis Gualberti patientiam, ad capiendum experimentum solidæ fucatae sanctitatis, compositis ad injuriæ speciem verbis: « Quorum tamen omnium (sicut ipsemet postea retulit) memoria ei exciderit, mox atque in sancti conspectum venit. Quam adeo sibi, alioquin eloquenti, insolitam obmutescentiam pro miraculo accipiens cardinalis, » B inquit Locatellus, « pro indicio eam habuit Dei, sanctitatem viri comprobantis; eumque deinceps dilexit ut fratrem, et ex hora annumerari voluit filiis nostræ religionis Vallumbrosanæ. » Ut vera hæc esse probarentur omnia, spiritualis tamen filiationis nomen, quo nonnullis religiosis ordinibus ascribi se faciunt cujuscunque conditionis ac sexus fideles pii, adeo late se extendit, etiam ad laicos et conjugatos, ut ea sola ratio ægre videatur sufficere ad aliquem sanctum uni particulari ordini ascribendum ut proprium; sic enim una eademque persona in multos posset ordines distrahi, et contentionum fatuorum ansam præbere, certantibus partibus, utriusque juris in ipsam competat. Ad manum exempla sunt, sed nihil attinet ea nunc adducere; solum dico quod, si Petraccius aliud nullum habuit fundamentum suæ præteritionis: quam dictum Locatelli testimonium, infirmum illud omnino habuit. Sed, prius quam id demonstrem, exhibenda est quedam ipsius Hildebrandi jam papæ Epistola post mortem sancti fundatoris scripta hoc tenore:

29. « Gregorius episcopus, servus servorum Dei, clericis, monachis ac religiosis laicis, disciplinam sanctæ recordationis Joannis Gualberti abbatis imitantibus, salutem et apostolicam benedictionem. Licet venerandæ memoriæ eundem Joannem Patrem vestrum corporeis oculis non viderimus, quia tamen fidei ejus puritas in Tusciæ partibus mirabiliter resplenduit, multo eum amore dileximus. Cujus sanctæ conversationis quamvis vos imitatores esse studiosos non ambigimus; ut vigor rectitudinis vestræ ad extirpandam de agro Dominico zizaniam sollicitius invigilet attentiusque ferveat paternæ vobis exhortationis verba impendimus. Vos itaque, dilectissimi, in quantum possibilitas permittet, vitam illius sequentes, et vere filios ejus et hæredes simili vos conversatione probantes, viriliter agite et confortamini in Domino et in potentia virtutis ejus. Documenta sanctarum Scripturarum, quibus hæreticorum argumenta destruuntur et fides sanctæ Ecclesiæ defenditur contra membra diaboli, mens vestra quotidie meditetur, et ea qua solet libertate in malorum confusione erigatur. Eos autem qui in vobis confidunt, et consilium religionis vestræ sequi dis-

ponunt, more prædicti Patris vestri suscipite, et de iis quæ ad salutem eorum pertinere videntur sanctis exhortationibus instruite; ut non solum vestra, sed et vos sequentium circumpositi populi considerantes sancta opera, glorificent Patrem vestrum qui in cælis est. Nos autem ipsum amorem quem Patri vestro et vobis olim impendimus, donec nostros spiritus rexerit artus, exhibere desideramus; et tanto quidem deinceps majori vos charitate fovebimus, quanto vos in divinis negotiis ferventiores esse probabimus; quibus non solum spirituale, sed et sæculare, si necesse fuerit, auxilium, Deo adjuvante, ministrabimus. Vos igitur omnipotentem Dominum exorate ut ipse vires et facultates nobis tribuat, quatenus suscepti regiminis importabile pondus possimus tolerare, et sanctam ecclesiam in statum antiquæ religionis reducere. Valete. »

30. Obiit S. Joannes Gualberti 13 Julii, ipso quo pontifex Gregorius fuerat anno 1072, paucis diebus post episcopalem seu pontificalem ejus consecrationem, factam, sicut infra ostendemus, die 30 Junii; adeo ut hæc fuerit una ex primis Gregorii, jam episcopum se scribentis, epistolis. Hanc autem nobis suggessit sancti Fundatoris Vita, quam ex ms. e-grapho Ripolensis prope Florentiam Abbatiae, apud Reverendiss. Abbatem Ascanium Tamburinum Florentiæ asservato, habemus beneficio illustriss. D. Francisci Redji. Vitæ illius Auctor ita de seipso in Prologo loquitur: « Regante Reverendo in Christo Patre D. Bartholomæo Abbate monasterii S. Bartholomæi de Fossato, Ordinis Vallumbrosæ et diocesis Januensis; ego D. Andreas de S. Ambrosio, natione civis Januensis, et humilis Prior monasterii S. Matthæi diocesis Januensis, Ordinis S. Benedicti. . . novissimus et tantillus inter tantos ejusdem B. Joannis discipulos, qui ejus gesta, virtutes et signa describere, aggrediar in nomine Domini, . . . fabricare unicum opus de scriptis dictorum discipulorum, ac etiam de aliis gestis ejusdem B. Joannis habitis ex archivii majoris monasterii Vallisumbrosæ, mihi traditis Florentiæ anno Domini 1419 de mense Septembris; ac etiam ex aliis gestis, habitis ex scriniis dicti monasterii S. Bartholomæi de Fossato. . . Sed ut dubitationis occasionem subtraham, per singula quæ describo, quibus mihi hæc auctoribus sint comperta superius manifestavi et iterum manifesto, quia ex scriptis discipulorum suorum, quorum nomina sunt hæc: D. Acto, qui fuit Pistoriensis Episcopus; et D. Andreas, qui fuit Abbas monasterii S. Fidelis Strumensis ejusdem Ordinis Vallisumbrosæ. »

31. Egimus de B. Andrea jam nominato die 10 Martii, et num. 13 doluimus præclarum ejus opus de Sancti Joannis vita modo nusquam reperiri. Sicut tamen S. Arialdi Martyris Vita, ab eodem conscripta, et a nobis danda 28 Junii, feliciter hoc seculo emerit in lucem, ita speramus illam quoque alicunde prodituram e tenebris, prius quam sub manus nostras veniat Julius. Iste autem Andreas, vivente adhuc

A Sancto Fundatore florebat, in expugnandis Simoniacis, B. Arialdi Martyris apud Mediolanenses adjutor fidelis, anno 1060. S. Acto, sicuti jam vidimus ad ejus Natalem 22. hujus mensis Maii, mortuus anno 1155. et circa 1070. primum natus, nulla ratione potuit viventis sancti discipulis adnumerari; sed sua accepit ex illis, ac nominatim ex B. Theuzone uno ex primis qui usque ad annum 1095. dicitur vitam propagasse, ac nonnulla de Vita Sancti patris mandasse litteris. Hic vero Theuzo, prout ejus verba allegantur ex veteri traductione italica anni 1250. existente in archivio Vallumbrosano, non Hildebrandum, sed Gregorium Cardinalem nominat, cui res superius narrata usuvenit: pro quo si Hildebrandum S. Atto constituit, ratus per anticipationem vocari Gregorium, ex propria id fecit conjectura, eaque minime solida; cum Gregorius Papa profiteatur quod sanctum « corporeis oculis non viderit » umquam. Alphonsus quidem Ciacconius, in Vitis Pontificum et Cardinalium, ejusque recognitores amplificatoresque Victorellus, Ughellus, Oldoinus, pro anno 1063, in quem incidisset congressus iste cum S. Joanne, nullum nobis exhibent Cardinalem Gregorium. Sed cum certum sit multos ab iis medio isto ævo prætermissos, quorum notitiam non fuerunt assecuti, quod vel sola supplementorum identidem adjunctorum copia probat; nihil obest quo minus cogitemus, sub Alexandro Papa II. inter Cardinales revera fuisse Gregorium aliquem, necdum aliunde notum: quod centum post annis non discernens S. Atto male supposuerit Hildebrandum Cardinalem, dictum in Pontificatu Gregorium.

32. Interim manifestam contradictionem verborum Attonis et Locatelli cum ipsiusmet Gregorii assertionem agnoscens Didacus de franchis, Ripolensis Abbas, in Historia S. Joannis Gualberti sub annum 1638. libris duodecim Italice vulgata; alibi quidem, notatis ad utrumque marginem accurate locis verbisque Auctorum, fidem suam liberat; in libro autem undecimo, tractans præcitatum argumentum, et in extimo margine adnumerans Italica verba Theuzonis, ubi Gregorii meminit; in altero, Latina verba Lectionum propriarum anno 1624. editarum in quibus Hildebrandi nomen exprimitur; omittit omnia ex quibus intelligi posset in conspectum Sancti revera objurgatorem præmeditatum venisse. Imaginatur autem sibi Auctor iste, quod cardinali præordinata verba recolenti privatim apud se, eorum exciderit memoria; postea vero eundem petito alloquio frustratum esse, eo quod Sanctus nemini se conspiciendum tunc temporis præberet, sed omnia per internuntios et litteras ageret. Quod sane pro eo rerum articulo, quo geri personaliter tam difficilia negotia debuissent, incredibile videtur, nullo id veterum asserente. Tum Auctor interrupta quæ dixi S. Attonis verba Latina resumens, in margine paginæ 429, illo citato, hæc habet: « Deinceps tantus inter utrumque firmatus est amor, quantus inter

amicos carissimos et uterinos solet esse germanos. »

33. Habes fontem filiationis, à Locatello primum excogitatae gratis, a Petracchio magis etiam gratis sic acceptae, et in Lectiones Martyrologii matutinae officii inductae, quasi « Vallumbrosanum institutum pridem amplexus, » tenuisset Hildebrandus. Quam autem « pridem? » Audi iterum Lectiones: « Monasticam vitam professus, cœnobium S. Benedicti in patria sua extruxit sub instituto Vallumbrosano, quod pridem amplexus fuerat, deinde profectus in Galliam in monasterio Cluniacensi permansit. » Romae ergo, adhuc totus juvenis ac pene puer, Vallumbrosanum institutum amplexus est Hildebrandus, ante annum 1046, si amplexus est unquam. Atqui nullum Vallumbrosani instituti monasterium eo seculo Roma habuit: quod autem nunc habet sub titulo S. Praxedis, primum Vallumbrosanum esse cepit circa annum 1170, si recte tempus quadringentorum annorum subduxit Onuphrius Panvinius, in libello de præcipuis Urbis ecclesiis edito sub annum 1570. De monasterio Soanensi (quod a tam juvene fundatum fuisse nemo prudenter crediderit) agens prælaudatus Didacus de Franchis lib. 8. pag. 254. ad extremam Joannis ætatem refert acquisitionem loci suburbanum de Calvello dicti, quem eremitæ pauci tunc habitabant; et ubi ædificata paulatim Abbatia prædicta, anno denique 1496. intra civitatem translata est, reductis eodem Eremitis. Cum autem hujus loci meminit Didacus, non obliviscitur annotare quod « Soana » sit « patria famosi monachi Hildebrandi: » addit et traditionem incolarum esse (nam scripturas sub annum 1550. incendio dicit periisse) quod sua præsentia locum aliquando dignatus sit ipse S. Joannes: et credemus de fundatore Hildebrando nil dicturum fuisse, si vel eminus quidpiam subolfecisset?

34. Universim vero, quod ad Gregorium Papam VII. Vallumbrosanis Sanctis adnumerandum attinet, præfatus Didacus lib. 9. pag. 293. aliam causam non assignat quam « obsequii et gratitudinis, quia S. Joannem Gualbertum canonizavit, et primum Ordini Cardinalem dedit S. Petrum Igneum: eodem plane modo quo Ordo Vallumbrosanus conservat honoratam memoriam Victoris Papæ II, similem ei quam retinet Beatorum suorum; non pro cultu sanctitatis, sed pro obsequio gratitudinis; propterea quod primus ille fuerit qui noviter natam Congregationem Apostolicis Privilegiis communivit. Sed hanc piam, inquit ille, et honestam consuetudinem non satis cognitam habentes extraneorum aliqui, vitio nobis inconsiderate vertunt; attribuentes ipsam desiderio immodico augendi numerum illustrium apud nos personarum. » Bene sit animæ Scriptoris, candidissimi simul et discretissimi; qui citra præjudicium veritatis, scivit mentem Ordinis, Gregorium et Victorem appellantis suos, sic explicare, ut eam nec ulterius extendi per ignorantiam patiatur, nec aliis obligationem inducat Vallumbrosani Ordinis titulum attribuendi iis quos, quia consuetæ Professionis vinculo ipsi non fuisse adstrictos sciunt,

A absque ejusmodi titulo appellare malunt, propter periculum ambiguae significationis in vulgo, titulum ejusmodi accepturo secundum magis obviam strictioremque notionem. Interim per illam sinceram Didaci confessionem, non solum intelligimus quo sensu præcitata verba apponi Martyrologio et in Lectionibus recitari petierit Petracchius, et sacra Rituum Congregatio approbarit; sed habemus viam expeditam et commodam ad explicandas innumeras tricas, nobis objectas sæpius sæpiusque objiciendas ab iis qui dolent quod, inhærentes communiori vocum in vulgo usurpatarum acceptioni, eos omnes Sanctos non proferamus sub titulo sui Ordinis, quos illi quacumque ratione adscribendos ipsorum majores aestimaverunt; quosque in propriis cuique Ordini Officiis privatim sic tribui, indulget potius quam mandat Ecclesia. Si quid autem neque amicissimus nobis Petracchius, neque Vallumbrosani Monachi, quorum hospitio liberali nos illum usus charitateque mirabili adjutos gratanter monuimus, non succensebunt mihi quia suam mentem hic explicui: sic opto ut alii quicumque Religiosi nos habeant excusatos, quoties absque sui Ordinis titulo agimus de aliquibus Sanctis, de quibus ipsi, vel ex antiquo usu, vel ex recentiori Congregationis sacrae indulto, Officium recitant tanquam de suo, quando titulus iste nobis minus certus exploratusque est. Quoniam vero non est ab omnibus speranda ea moderatio qua Vallumbrosanos Patres hæc lecturos

C confidimus, conveniet ut talis omissionis causas subinde reticeamus, neque ad eas proferendas invitos velit cogere quisquam: ne, postea quam eas protulerimus, sero poeniteat importunitatis male consultæ, velitque eam quæstionem nunquam motam contra nos fuisse. Unum addiderim, quod, hisce jam ad prælum postulatis, venerit epistola Dom. Placidi Poltri Vallumbrosani, nescio quid novæ probationis pollicens, quod libenter in Appendice post Tomum 7 danda expendam, et quatenus potero etiam sequar: proinde dicta hactenus accipiantur citra præjudicium sententiæ, aliquando forte melius quam nunc usque sit factum, comprobandæ.

§ V. *Stemma Sancti genealogicum, ejusque ordinatio Episcopalis.*

D 35. Superiori Paragrapho sæpe mihi memoratus Reverendiss. Abbas Petracchius, de suo Ordine simul ac S. Gregorio non solum mereri bene studuit, quod explicato jam sensu ipsum huic innexerit per additiones factas ad Romanæ Ecclesiæ Martyrol. et suæ Congregat. Breviar. favente sibi in his omnibus, et difficultates magnas superare faciente Cardinali Bona, cujus judicio rem commiserat sacra Rituum Congregatio; sed omnes etiam ingenii atque studii sui nervos intendit, ut sanctorum, novis Officiis ad ipsius instantiam donatorum, genus quam clarissimum fuisse ostenderet; ipsosque inter se non spiritali magis profectu similes, quam prosapia carnali conjunctos. Scrutatus ergo latebras archiviorum, stemma eorundem genealogicum texu

quod ut huic loco insererem obnix a me precibus A rogavit, Florentinæ nobilitatis judicia explorare cupiens in nostro opere, interim dum suum luci parat tractatum, in quo productis veterum instrumentorum tabulis comprobetur veritas graduum singulorum, quoad affinitatum nexus et consanguinitatis progressus. Non erat nobis tam propinqua prælo dies 25 Maii, quam sibi persuadebat ista scribens Petraccius, vixdum inchoata annis ab hinc 10. impressione primi Tomi; sed, priusquam huc veniretur abunde fuit temporis, ut ille suum interim tractatum ederet. Hoc autem cum non fecerit; et eruditi Florentiæ viri, quibuscum schema prædictum communicavi, responderent, plus eo sibi videri pollicitum Auctorem quam solide possit comprobare; nec ego consultum puto, locum ei dare in opere nostro, et sumptus facere in cælaturam genealogicæ arboris, parum firmis forsitan radicibus nixæ.

36. Liceat tamen verbo indicare prætensæ a Petraccio Genealogiæ seriem. Præsumit ille Aldobrandescam gentem, in Hetruria nobilem, quæ nunc nominari desiit, deficientibus masculis, mulieribus autem in Ursinam et Sforziam familias innubentibus, ex Carolingico Francorum Regum stemmate fluxisse; in eademque Domo frequens nomen Hildebrandorum, indeque eo seculo quo cognomenta firmari in familiis nobilioribus cœperunt, « Aldobrandescorum » cognomen natum : pro anno autem 948. producit quemdam Hildebrandum, Theuzonis filium, qui Comes Soanensis simul et Tusciæ Marchio, genuerit Villam, matrem S. Joannis Gualberti Vallumbrosanorum Fundatoris; et Bonizonem, anno 979. Comitæm Pitaliciensem ac Soanensem, patrem S. Gregorii Papæ VII, adeo ut consobrini inter fuerint sancti illius duo, Abbas et Pontifex. Ex eodem porro Bonizone Petraccius facit nasci Desiderium, Comitæm Soanensem, a quo genitus sit Petrus Igneus ex Ordine Vallumbrosano Cardinalis, defunctus anno 1078. die 8 Februarii; et Aldobrandam, mater S. Bernardi, ex eodem Ordine Episcopi Parmensis et Cardinalis, defuncti anno 1133. die 4. Decembris. Ita ille. Alia deinde schematis ejusdem parte, S. Gualberti paternum genus ducit a quodam Schiava Comite Vallis-Pesciæ, ex Longobardorum Regibus orto; Bernardi vero Sancti, ex Ubertis; familia (ut Ricordanus alique volunt) ab antiquis Romanis propagata, licet recentius nomen sit, tractum ab Uberto aliquo nominis ejus primo, qui seculo 10. vixerit. Penes assertores probatio sit istarum tam antiquarum originum : Petraccius incumbit documenta proferre, quibus Sanctorum Joannis Gualberti et Gregorii VII. processio a Comitibus Soanensibus, et cognatio tam propinqua, probentur. Nam quidquid sit de sancto Abbate, quem nobili genere natum extra controversiam est; de Pontifice vereor ut Petraccius aliud fundamentum habuerit, ipsum ad Aldobrandescos trahendi, quam quia hi genus suum referunt ad Hildebrandos Soanæ Comites, Soanæ autem ille natus dicitur, et Hildebrandi no-

men in baptismo intulit. Sed novum non est ea nomina, quæ Principibus familiaria sunt, inter eorundem subditos, quantumvis ignobiles, frequentari intuitu suorum Dominorum, aut alia ex causa.

37. Cardinalis Baronius, ad annum 1073. n. 15. de Hildebrando jam electo Pontifice acturus, cum dixisset quod « alii Soanensem, alii Senensem fuisse tradunt » (quorum sententia facile conciliabit cum auctore Fastorum Senensium, qui Senensi ditone Soanam contineri intelliget), « humili loco natum » asserit, parente fabro : quod ignominia, inquit, causa adversarios ei objecisse comperimus; cum ex hac parte magis laudandus esset, quod evidentiora in eo ex his elucescerent veri Apostolatus signa; siquidem Apostolus dicat : « Videte enim vocationem vestram, Fratres, quoniam non multi potentes, non multi nobiles; sed quæ stulta sunt mundi elegit Deus, ut confundat fortia, et ignobilia mundi et contemptibilia elegit Deus et ea quæ non sunt, ut ea quæ sunt destrueret, ut non gloriatur omnis caro in conspectu ejus (I Cor. XXVI, 27, 28). » Hæc Apostolus; cum aliquot superbe nimis respuat humanus fastus illum natalis titulum, quo Deus Filium suum omnem hominem factum voluit insignire, ut fabri filius diceretur. Addunt vero ista de fabri filio, quod, cum puer luderet ad pedes patris, ligna dolantis; ex rejectaneis segmentis, cum nesciret litteras, casu elementa illa formarit quibus simul conjunctis illud Davidicum exprimeretur oraculum : Dominabitur a mari usque ad mare (Ps. LXXII, 8); quo significaretur, manum pueri ductante Numine, ejus fore amplissimam in mundo auctoritatem. » Ita Baronius, sed nullum nominatim Auctorem vel in margine laudans : eadem vero in lectionibus Officii proprii sic narrantur, ut generis ejus ignobilitati non suffragentur, dicuntur enim evenisse, « cum parvulus ad pedes fabri, ligna edalantis, jam litterarum inscius, luderet, » non « ad pedes patris fabri; » quin potius nobilitati minime vulgari favet, quod, in Mss. nostris Vitis Pontificum, « Nepos Gregorii » Rusticus, » Præfectus Septem solis, » ad instar artis munitæ domui, eadem tenuisse dicatur contra obsidentem eam machinisque adomotis quatientem Henricum imperatorem : cujusmodi officium non videtur plebeio homini committendum fuisse. Taceo de « Avunculo Abbate monasterii S. Mariæ in Aventino, » de quo Vita n. 5; licet enim generis clarioris ratio non parvæ considerationis semper fuerit etiam in monasticarum Præfecturarum collatione, minus tamen inusitatum est ad eas provehi etiam infimo loco natos, quam stirps non dederit claritatem, moribus, meritis, aut litteris conferentibus.

38. A primo Gregorii in terris Natali, transeo ad alterum sanctiorem in Cathedra, quem more institutoque majorem annue eum celebrasse dubitandum non est. Dubitari tamen potest, quo die eum celebraverit, eo quod Lambertus Schafnaburgensis illius ipsius temporis scriptor, ad annum 1093, quo electus Pontifex Gregorius est, die (ut ex decreto habe-

tur) 10 Kalendas Maii, dicit quod Regis consensum præstolans, primum ordinatus fuit « anno sequenti in purificatione S. Mariæ; » cum Acta Pontificalia apud Centium Camerarium asserant quod « Rex, mox ut electionis veritatem cognovit, assensum præbuit, et Gregorium Vercellensem Episcopum, Italiæ regni Cancellarium, ad urbem transmisit, quatenus auctoritate regia electionem ipsam confirmaret, et consecrationi ejus interesse studeret: quod sine dilatione factum est. Nam infra octavam Pentecostes in Presbyterum Hildebrandus ordinatus est, et in Natali Apostolorum in Romanum Pontificem consecratus. » Pentecoste illius anni, qui Pascha habuit 31 Martii, et litteram Dominicalem F, celebratum fuit 14 Maii: Natalis vero Apostolorum cecidit in Sabbatum. Videri autem posset ex peculiari electione ipsius sancti Pontificis assumptus is dies, cum alioqui soleret in Dominicis Pontificum consecratio fieri, quia meminerat quod ipsum Apostolorum Princeps Petrus « ab infantia sub alis suis singulari quadam pietate nutrit, et in gremio suæ clementiæ fovit, » uti antea ad Saxonia Principes scripserat. Dominicam tamen expectatam ex more fuisse, qua Commemoratio specialis S. Pauli agenda erat, continuato quodammodo festo Natalis Apostolorum, persuadet Epistola ejus 12 in Registro, per quam « Gregorius, in Pontificem Romanum electus, Guilielmo Papiensi Episcopo salutem in Domino Jesu Christo » scripsit, ipsomet die 3: « Kalendas Julii, Indictione undecima. » Quod autem nec uno quidem die serius facta sit Consecratio, quam 30 Junii, probat sequens epistola, qua « data secundo Kalend. Julii, Indictione » similiter « undecima, Gregorius, » jam non amplius « in Romanum Pontificem Electus, » sed (mutato de more stylo) « Episcopus, servus servorum Dei, Manassi Remensi Archiepiscopo salutem et Apostolicam benedictionem impertivit. »

39. Non habuit hic Pontifex in usu id, quod Clementem Papam III, cœpisse, et Cælestinum Papam similiter III, constanter videmus observasse, centum post hæc annis, ut sui Pontificatus annos adnumeraret subscribendis epistolis, saltem in Registro; nec aliarum extant exempla, quibus pleniori forma subscribentes S. R. E. Scriptorii sive Cancellarii, illum et alios temporis characteres apposuere: proinde non possumus ex iis demonstrare, quod idem Gregorius annorum suorum Pontificalium initium ducere sit solitus a 30 Junii. Credere tamen possumus eum in hoc quoque secutum morem decessorum suorum; adeoque Pontificatui ejus, tunc primum inchoato cum cœpit esse Episcopus, solum adscribendos esse annos 11, menses 10, dies 26. Hoc autem modo præcedentium omnium Pontificum spatia numeramus, in nostra de Pontificum Romanorum Chronologia tractatu, tandem nunc edito; simulque observamus Dominicam diem, ut Ordinationibus faciendis antiquitus præscriptam: et hæc duplici regula expediendas speramus infinitas historiæ ecclesiasticæ difficultates, quæ Baronianam

A circa Pontifices chronologiam, ubi neutra regula tenetur, identidem perturbant implicantque.

40. Dilatæ usque eo Ordinationis causam, non absque aliqua veri similitudine, videtur præmemoratus Ottho Schafnaburgensis satis idoneam proponere, dum scribit, quod intellecta Gregorii electione, et « quo modo zelo Dei ferventissimus erat, Episcopi Galliarum protinus grandi scrupulo permoveri cœperunt, ne vir vehementis ingenii et acris erga Deum fidei, districtius eos pro negligentis suis quandoque discuteret: atque ideo communibus omnes consiliis Regem adorti, orabant ut electionem, quæ ejus injussu facta esset, irritam esse decerneret; asserentes quod nisi impetum hominis prævenire maturaret, malum hoc non in alium magis quam in ipsum Regem redundaturum esset. Statimque Rex a latere suo Eberhardum Comitem misit, qui Romanos Proceres conveniens, causam ab eis sciscitaretur quare, præter consuetudinem majorum, Rege inconsulto, Romanæ Ecclesiæ Pontificem ordinassent; ipsumque, si non idonee satisfecisset, illicite accepta dignitate abdicare se præciperet. Is veniens Romam benigne a prædicto viro susceptus est: cumque illi mandata Regis exposuisset, respondit se, Deo teste, honoris hujus apicem numquam per ambitionem affectasse: sed electum se a Romanis, et violenter sibi impositam fuisse Ecclesiastici regiminis necessitatem: cogi tamen nullo modo potuisse ut ordinari se permetteret, donec in electionem suam tam Regem quam Principes Teutonici Regni consensisse certa legatione cognosceret: hæc ratione distulisse adhuc Ordinationem suam et sine dubio dilaturum, donec sibi voluntatem Regis certus inde veniens nuntius intimaret. Hoc ubi Regi est nuntiatum, libenter suscepit satisfactionem; et, lætissimo suffragio, ut ordinaretur mandavit. »

41. Nescio quam procul aut prope Roma tunc Rex abfuerit, adeoque nec definire possum utrum intra decem illas hebdomades, quæ inter Electionem Ordinationemque fluxerunt, toties potuerint commeare nuntii, quoties opus est ut Gregorius expectaverit donec post reditum prædicti Comitis novos a Rege nuntios acciperet. Sed neque id opus fuisse video: siquidem prælaudata ex Vaticano Archivio Acta habent quod « altera die » ab Electione, « apud se ipsum sollicita mente pertractans ad quam grave periculum sit adductus, æstuare cœpit ex nimio dolore. Sed cum excusationem de relinquendo Papatu non invenisset, nuntios ad Regem Henricum celeriter destinavit, per quos et electionem super se factam aperuit, et ne assensum præberet attentius exoravit, quod si non faceret, certum sibi esset quod graviores et manifestos ejus excessus nullatenus impunitos toleraret. » Rem ergo sic gestam existimo, ut Gregorii nuntios præcurrerit (ut fit) fama Electionis, eamque secutæ vel mox secuturæ Ordinationis, eo quod Romanus populus dilationem nullam videretur pati velle (sicut ex responso Gregorii ad Comitem satis intelligitur) et Episcopis Gallicanis

qui tum forte ex Burgundia et Lotharingia in Regis A Curia aderant, regiae auctoritatis neglectum pro certo exaggerantibus missus Comes sit; quo digresso supervenerint nuntii cum epistolis, falsi arguentes famam praedictam; ideoque, non expectato Comitibus reditu, missum mandatum ad Vercellensem Episcopum ut Ordinationi Pontificiae curaret interesse, quod hic sine mora faciens, advenerit Romam deci-

ma post Electionem hebdomade, citius forte quam Comes ad Regem potuit rediisse. Atque hoc modo, etiamsi Rex fuisset in intima Germania, potuerunt esse facta omnia quae utrimque narrantur. Unde autem Lambertus diem Purificationis acceperit, ignoro: errasse, certis documentis convici, quod satis est.

S. GREGORII VII

VITA

Auctore PAULO Bernriedensi, Canonico regulari.

CAPUT PRIMUM.

Nomen Hildebrandi, et huic conformia ignis miracula circa ipsum ostensa. Acta usque ad annum 1052.

Igitur Gregorius septimus, super quem vere primi Gregorii requievit spiritus, natione Teuscus, patrem habuit nomine Bonicum (1), et ipse Hildebrandi sortitus est in baptismo vocabulum, non sine grandi praesagio futurorum. Hildebrandus (2) enim, Teutonicae linguae vernacula nuncupatione, Perustionem significat cupiditatis terrenae, qualem Psalmista sibi divinitus impertiri precatur, dicens Psal. xxv: Proba me, Domine, et tenta me; ure renes meos et cor meum... Apte vero in baptismo datum est hoc nomen, dicente Joanne Baptista, Marci I: Ego quidem vos baptizo in aqua in poenitentiam; qui autem venturus est post me, fortior est me, cujus non sum dignus calceamenta portare: ipse baptizabit in Spiritu sancto et igne. De hoc igne ipse Salvator ait, Lucae 12: Ignem veni mittere in terram, et quid volo, nisi ut ardeat? Quoniam ergo vir iste ignito eloquio Domini repulsus erat a domo Dei ignita jacula inimici, non incongrue praetulit incendium appellatione, quod exhibiturus erat ferventissima caritatis et veritatis attestazione.

2. Habemus adhuc firmiores in eo divini fervoris praemonstrationes, ex quibus eum quondam Eliae

B Prophetae assimilavimus, cum forte Isidorum de ortu et obitu Prophetarum legeremus. Ibi enim, si memoria non fallit, caput Eliae recens nati globo ignis traditur illustratum; ad praesignandum videlicet divinae aemulationis ardorem, quo tandem inflammandus erat contra praeverbationes pessimorum Regum, atque seductiones pseudoprophetarum. Simili modo ex Gregorii sive Hildebrandi parvuli vestibibus scintillae ignis visae sunt emicuisse, ad praenotandum sine dubio sancti zeli fervorem quo et ipse igniendus erat contra gravissimas insolentias Henricianae vesaniae, et contra intolerabiles effraenationes Sacerdotalis incontinentiae. Hanc autem scintillarum visionem saepius ostensam, primitus in eo Cluniacensis monasterii Pater S. Majolus (3) fertur adnotasse, atque illud B. Joannis Baptistae adaptasse: Iste puer magnus erit coram Domino. Denique ut cunctas visiones ignis, quas de eo comperimus, sine intermissione commemoremus, visa est etiam de ipsius capite quodam tempore flamma procedere, ad expressiorem similitudinem Eliae, si aetatum fulciremur cooperatione. Verum, sicut illud propheticae increpationis prodigium contigit in infantia, ita istud Apostolicae examinationis ostentum accidit in aetate perfecta.

3. Fuit et in hoc aliqua similitudo Eliae, quod

(1) Ms. nostrum nomen patris rectius expressit, *Bonizonem* scribens, qui hic saltem *Bonizus* vel *Bonitus* non *Bonicus*, scribendus erat.

(2) Pro varia dialecto varie nomen hoc scribitur, *Hildebrant*, *Hildebrand*, *Heldebrant*, et (suavioris pronuntiationis causa) etiam *Hellebrand*: quod postremum, quia varie accipi potest, inimicis Gregorii et maledicis occasionem dedit, ut infra num. 4 dicitur. *Infernalem titionem*: quamvis *Helle*, non solum substantive *infernum*, ab *Hellen* in declive vergere, sed adjective etiam *Clarum* significet. Noster auctor, ommissa prioris partis etymologia, in sosteriori a *Branden*, urere, ardere sumpta, hic petit, *Perustionem* reddens: est autem *Brand*, ardor, incendium, titio. *Hilt* vero vel *Held*, significat *Heroem*; atque adeo *Hildebrandus* est *Ardor heroum*

seu *heroicus*: vix autem in usu antiquo distinguitur a *Childebrando*, sicut nec *Childebertus* ab *Hildeberto*: est tamen notionis differentia, quatenus *Childe* antiquis Francis Saxonibusque, et hodie adhuc Anglis, significet *infantem*, *filium*, etc. Itali fere sine aspiratione *Ildebrandum* dicunt, quod recentior usus in *Aldobrandum* vertit. Porro quae, occasione ignei ardoris ipso nomine significati, mox dicuntur, de Elia, ex apocryphis sumpta, poterunt ad jus festum 20. Julii accuratius [referri].

(3) *Majoli* Vitam damus 11. Maii, ubi ostendimus obiisse illum anno 994: atqui anno 1048. Hildebrandus adhuc erat adolescens: itaque quod hic S. Majolo tribuitur, sub aliquo ejus discipulo vel successore S. Odilone dictum fuerit.